

И.М.Варшавчика, 1893. – 100 с.

3. Богданов С.М. Об организации сети сельскохозяйственных опытов в Юго-Западном крае: доклад Киевскому обществу сельского хозяйства / С. М. Богданов // Земледелие. – 1893. – № 18. – С. 275–276.

4. Третьяков С.Ф. Итоги работ Полтавского опытного поля за пятнадцать лет (1886–1900) Полтавского общества сельского хозяйства / С.Ф.Третьяков. – Полтава: Типография М. Л. Старожицкого, 1904. – X+169 с.

5. Рожественский Б.Н. Приемы, увеличивающие точность в полевом методе / Б.Н. Рожественский. – Ахтырка: Типография А.П.Расторгуевой, 1910. – 39 с.

6. Рожественский Б.Н. Труды сети коллективных опытов с минеральными удобрениями Екатеринославской губернии / Б.Н. Рожественский, М.М. Вольф. – Х., 1910. – Ч. 1. Методика. – 149 с.

7. Вольф М.М. Труды сети коллективных опытов с минеральными удобрениями в Екатеринославской губернии / М.М.Вольф // под ред. Б. Н. Рожественского. – Х.: Типография “Печатное дело”, 1911. – Ч.3. Результаты коллективных опытов. – 207 с.

8. Ротмистров В.Г. Методика полевого опыта / В.Г. Ротмистров. – Одесса: Типография И. Скальского, 1912. – 77 с.

9. Франкфурт С.Л. Культура сахарной свеклы по данным сети опытных полей Всероссийского общества сахарозаводчиков за десятилетие 1901–1910 гг. / С.Л.Франкфурт. – К.: Типография С. В. Кульженко, 1912. – 88 с.

10. Франкфурт С.Л. Полевой опыт, как основной метод работы сети / С. Л. Франкфурт, Б.Н. Рожественский // Труды сети опытных полей Всероссийского общества сахарозаводчиков. – К.: Типография Р. К. Лубковского, 1905. – Вип. 3. – С. 9–27.

11. Недокучаев Н.К. Краткие основы полевого опыта: инструкция для работ / Н.К. Недокучаев, С.А. Сиденер. – Л-М.: Новая деревня, 1923. – 64 с.

12. Дояренко А.Г. Постановка опытов с минеральными удобрениями на крестьянских землях / А.Г. Дояренко. – М., 1908. – 35 с.

13. Егоров М.А. К методике полевого опыта / М.А. Егоров // Журнал опытной агрономии. – СПб.: Типография Альшулера, 1909. – Т.10. – С.502–517.

14. Філіповський О.К. Сільськогосподарська дослідна справа: підручник для вищих шкіл / О.К. Філіповський. – Х.: Книгоспілка, 1927. – 183 с.

15. Сапегин А.А. Вариационная статистика: практическое элементарное пособие для агрономов-опытников и биологов / А.А. Сапегин. – М.: Сельхозгиз, 1937. – 86 с.

References

1. Zaikevych A.Ye. Opytnye polya. Kratkiy otchyot o rezul'tatah, poluchennykh na opytnykh polyah Nar'kovskogo obshchestva sel'skogo hozyaistva, za period ih deyatel'nosti s 1881 po 1888 god / A.Ye. Zaikevych. – H.: Tipografiya Kaplana i Birjukova, 1888. – 79 s.

2. Zaikevych A.Ye. Trudy opytnykh polei, organizovannykh v nekotorykh chastnykh hozyaistvakh chernozemnoi polosy Rossii. Otchyot za 1892 god / A.Ye. Zaikevych. – H.: Tipografiya I.M. Varshavchika, 1893. – 100 s.

3. Bogdanov S.M. Ob organizatsii seti sel'skohozyaistvennykh opytov v Yugo-Zapadnom krae: doklad Kievskomu obshchestvu sel'skogo hozyaistva / S.M. Bogdanov // Zemledelie. – 1893. – № 18. – S.275–276.

4. Tret'yakov S.F. Itogi rabot Poltavskogo opytnogo polya za pyatnadsat' let (1886–1900) Poltavskogo obshchestva sel'skogo hozyaistva / S.F. Tret'yakov. – Poltava: Tipografiya M.L. Staroizytskogo, 1904. – X+169 s.

5. Rojestvenskiy B.N. Priyomy, uvelichivayushchie tochnost' v polevom metode / B.N. Rojestvenskiy. – Ahtyrka: Tipografiya A.P. Rastorguevoi, 1910. – 39 s.

6. Rojestvenskiy B.N. Trudy seti kollektivnykh opytov s mineral'nymi udobreniyami v Ekaterinoslavskoi gubernii / B.N. Rojestvenskiy, M.M. Vol'f. – H., 1910. – Ch.1. Metodyka. – 149 s.

7. Vol'f M.M. Trudy seti kollektivnykh opytov s mineral'nymi udobreniyami v Ekaterinoslavskoi gubernii / M.M. Vol'f // pod red. B.N. Rojestvenskogo. – H.: Tipografiya “Pechatnoe delo”, 1911. – Ch.3. Rezul'taty kollektivnykh opytov. – 207 s.

8. Rotmistrov V.G. Metodika polevogo opyta / V.G. Rotmistrov. –

Odessa: Tipografiya I. Skal'skogo, 1912. – 77 s.

9. Frankfurt S.L. Kul'tura saharnoi svekly po dannym seti opytnykh polei Vserossyiskogo obshchestva saharozavodchikov za des'atiletie 1901–1910 gg. / S.L. Frankfurt. – K.: Tipografiya S.V. Kul'jenko, 1912. – 88 s.

10. Frankfurt S.L. Polevoi opyt, kak osnovnoi metod raboty seti / S.L. Frankfurt, B.N. Rojestvenskiy // Trudy seti opytnykh polei Vserossyiskogo obshchestva saharozavodchikov. – K.: Tipografiya R.K. Lubkovskogo, 1905. – Vyp. 3. – S. 9–27.

11. Nedokuchaev N.K. Kratkie osnovy polevogo opyta: instruktsiya dlya rabot / N.K. Nedokuchaev, S.A. Sidensner. – L–M.: Novaya derevnya, 1923. – 64 s.

12. Doyarenko A.G. Postanovka opytov s mineral'nymi udobreniyami na krest'yanskih zemlyah / A.G. Doyarenko. – M., 1908. – 35 s.

13. Egorov M.A. K metodike polevogo opyta / M.A. Egorov // Jurnal opytnoi agronomii. – Spb.: Tipografiya Al'tshulera, 1909. – T.10. – S.502–517.

14. Filipovskiy O.K. Sil's'kogospodars'ka doslidna sprava: pidruchnyk dlya vyshchyy shkil / O.K. Filipovskiy. – H.: Knygospilka, 1927. – 183 s.

15. Sapegin A.A. Variatsionnaya statistika: prakticheskoe elementarnoe posobie dlya agronomov-opytnikov i biologov / A.A. Sapegin. – M.: Sel'hozgis, 1939. – 86 s.

Kovalenko N. P., candidate of agricultural sciences, senior research scientist, leading research scientist of sector of research knowledge of Institute of history of agrarian science, education and technique of NSAL NAAS Ukraine (Ukraine, Kyiv), BoikoNP@ukr.net

Improvement of methodical bases of construction of scientifically reasonable crop rotations in agriculture of Ukraine in the end XIX – in beginning of XX of century

In the article historical development of methodical bases of construction of scientifically reasonable crop rotations is reflected by home scientists–methodologies of end of XIX – to beginning of XX of century. The scientific and practical value of the field experiments is set from crop rotations for conforming to the basic requirements, elements and stages of their methodology. Attention is accented on the necessity of the use of economically–mathematical methods for the decision of methodical problems of the field experiments in exact agriculture.

Keywords: improvement, historical development, methodical bases, field experiments, scientifically reasonable crop rotations, agriculture.

Коваленко Н. П., кандидат сельскохозяйственных наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник сектора наукознания, Институт истории аграрной науки, образования и техники ННССХБ НААН Украины (Украина, Киев), BoikoNP@ukr.net

Усовершенствование методических основ построения научно обоснованных севооборотов в земледелии Украины в конце XIX – в начале XX века

Отражено историческое развитие разработки методических основ построения научно обоснованных севооборотов отечественными учеными–методологами конца XIX – начала XX века. Установлена научная и практическая ценность полевых опытов по севооборотам в соответствии с основными требованиями, элементами и этапами их методики. Акцентировано внимание на необходимости использования экономико–математических методов для решения методических проблем полевых опытов в точном земледелии.

Ключевые слова: усовершенствование, историческое развитие, методические основы, полевые опыты, научно обоснованные севообороты, земледелие.

* * *

УДК 94(477)

Малець О.

здобувач, Інститут українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України
(Україна, Львів), oleg-muravskiy@ukr.net

ВСТУП УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНО– РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ ДО СОЦІАЛІСТИЧНОГО РОБІТНИЧОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ

Проаналізовано діяльність представників європейських політичних партій на IV конгресі Соціалістичного робітничого інтернаціоналу (робочі наради, підсумкові ухвали та резолюції). Акцентовано на особливостях вступу Української соціалістично–радикальної партії (УСРП) до міжнародної

організації, аргументах противників та прихильників вступу до організації. Особливу увагу звернено на роботу української делегації, до складу якої входили члени УСРП та Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП) на еміграції. Розкрито зміст виступів українських представників на міжнародному форумі, їх ставлення до чільних подій суспільно-політичного та міжнародно-економічного життя в Європі, подій в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (УРСР), співпрацю із польською делегацією (Польська соціалістична партія) та німецькою соціалістичною партією Польщі.

Ключові слова: Соціалістичний робітничий інтернаціонал, українські політичні партії, соціалізм.

Соціалістичний робітничий інтернаціонал – міжнародний союз соціалістичних партій, які шляхом “класової боротьби” прагнули перебудувати капіталістичний господарський лад на соціалістичний. Зважаючи на те, що Інтернаціонал пропагував демократичні цінності і виступав проти “всякого політичного утиску, диктатури та національного гніту” [1, с. 2], він привернув увагу українських політичних партій – передусім Української соціалістично-радикальної партії (УСРП) у Польщі та Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП) в еміграції. На початку 1930-х рр. ці партії взяли безпосередню участь у роботі Інтернаціоналу, що актуалізує комплекс проблем, пов’язаних із значенням цієї організації для українців Галичини та Наддніпрянщини.

Діяльність Соціалістичного робітничого інтернаціоналу, який члени УСРП називали Соціалістичним трудовим інтернаціоналом, у міжвоєнний період ХХ ст. – одна із тем, яка практично не відображена в сучасній українській історіографії. За невеликим винятком, більшість проблем цієї тематичної ніші не розглядаються ні в узагальнюючих працях, ні в окремих тематично вужчих наукових студіях, які присвячувалися міжвоєнному періоду ХХ ст. Основу джерельної розвідки статті становлять матеріали періодичної преси та спогади учасників Соціалістичних трудових інтернаціоналів.

Шлях партії до членства у Соціалістичному робітничому інтернаціоналі – доволі важкий та тернистий. Ще 21 травня 1923 р. у Гамбурзі (Німеччина) відбувся світовий конгрес соціалістичних партій. До української делегації ввійшли представники Української партії соціалістів-революціонерів (УПСР), УСДРП, а також представники Української радикальної партії (УРП) (із 1926 р. – Української соціалістично-радикальної партії). “Всі ті групи, – зауважив політичний оглядач “Громадського голосу”, – ставлять резолюцію до ухвалення конгресові, в якій осуджується окупація українських земель по обох боках Збруча і протестується проти порушення принципу вільного самовизначення народів відносно всіх недержавних народів сходу Європи, яких економічний розвиток і революція пробудила до активного політичного життя.

Незважаючи на заперечення українських партій, європейські соціалістичні партії запропонували компромісний варіант резолюції, у якій зазначалося: “Конгрес звертає увагу робітничих мас на те, що не лише на заході, але й на сході топчуться ногами право самоозначення народів. На території народів, відокремлених від Росії, від Балтійського аж до Чорного моря, на Балкані і в середній Європі визначено деякі державні границі не по праву самоозначення народів, але диктовано їх насильством. Конгрес накладає

обовязок на соціалістичні партії боронити прав на самоозначення тих всіх народів”.

У підсумку – УРП розкритикувала підсумкову резолюцію з’їзду. Радикали з обуренням відзначали, що у документі “не названо тих безправств по імені, а звичайно крутяться, щоби не наразити собі московських, румунських, чеських, польських чи сербських соціалістів. Не ріже правди в очі, але завиває її як щось смердюче в папірчик. Тому можна відразу заявити, що той конгрес не відіграв тієї ролі, яку заміряв...”.

Згодом, обурення членів УРП рішеннями Соціалістичного конгресу поступово переросло у розчарування, що привело до дистанціювання від діяльності Соціалістичного трудового інтернаціоналу. Зважаючи на подальшу бездіяльність світової громадськості щодо вирішення українського питання, УРП наголошувала на необхідності дотримуватися тактики “орієнтації на власні сили”: “Робітничі маси поневолених народів повинні ясно собі дати справу, що відкидати моральну, чи матеріальну поміч в боротьбі за повне національне й соціальне визволення було би нерозумно, але й що й надіятися на те, що хтось мовляв за нас, без нас все зробить, буде не лиш ще більшим нерозумом, але просто злочином супроти себе самого, супроти покоління і супроти соціалістичного ідеалу свободи”.

Дистанціювання партії від Соціалістичного робітничого інтернаціоналу ще більше поглибилося після проведення II і III з’їзду. У підсумкових ухвалах, зокрема, відзначалося:

“1) вогні національної грізні в Західній Європі належить оконечно погасити. В тій цілі треба перевести до кінця розоруження, віддати Німеччині окуповані області;

2) після ратифікування Локарнського договору повинна відбутися конференція в справі розоруження згідно з постановами загального зібрання Союзу Народів;

3) договір про полагодження міжнародних спорів повинен поширюватися й повинен обов’язувати всі держави так як це задумано в Женеві, але не переведено в життя;

4) робітнича кляса повинна уважати, щоби порозуміння між державами західної і центральної Європи, яке має на цілі полагоджування й усунування спорів, не перемінилось в союз проти інших держав, а спеціально проти більшовиків”.

Зі сторінок “Громадського голосу” УСРП переконувала галичан, що Виконавчий Комітет III Соціалістичного трудового інтернаціоналу “не збирається лікувати основну причину війни народів з народами, він не виступає ані не бореться за визволення поневолених та визискуваних народів – він хоче, щоби так було, як є”. УРП наголошувала, що у “тих постановах нема нічого такого, що могло би заспокоїти домагання поневолених народів... ті постанови тільки зверху справедливі, але в середині, вони стають на сторожі цілого того несправедливого стану поневолених народів народами, який був перед світовою війною, а який ще й погіршився після війни в різних мирових договорах імперіалістичних держав”.

Проте, незважаючи на нещадну критику Соціалістичного робітничого інтернаціоналу у попередніх роках, у 1928 р. УСРП першою з українських політичних партій Галичини звернулася до Екзекутиви цієї міжнародної організації з проханням прийняти партію до своїх лав. “Це бажання усно висловила й передала на письмі окрема делегація УСРП на Конгресі С.Т.І. в Брюсселі”, – повідомляв читачів “Громадський голос”. Антиукраїнська політика польського уряду, ідеологічне протистояння з Українським національно-демократичним об’єднанням (УНДО), боротьба з комуністичним рухом у Західній Україні, а також бажання залучити до соціалістичного руху якомога більшу кількість населення краю напередодні виборчої кампанії 1928 р. до вищого законодавчого органу Польської держави – основні причини, які змушували партію вступити до Соціалістичного трудового інтернаціоналу.

У резолюціях XXXI конгресу УСРП від 3 лютого 1928 р. проголошувалося: “Тереном, на який мусимо добиватися здійснення наших людських і національних прав є Соціалістичний Трудовий Інтернаціонал. Люде, що змагають мирною, а не виключно воєнною дорогою до визволення, є людьми завтрашнього дня. Ті, котрі лише війною хотять добитися розв’язки українського державного питання, є людьми вчорашніми. І тому ми мусимо бути людьми завтрашнього дня...”.

УСРП наголошувала на позитивних сторонах вступу партії до Соціалістичного трудового інтернаціоналу. Передусім соціалісти-радикали відзначали “свідомість тої моральної сили, яку дає завжди велика масова організація”. По-друге, це “воля, яка зміцнюється в душі організованого члена СТІ також на своєму терені добитися до успіху того суспільного й політичного ідеалу, до якого стремить уся організована сім’я працюючих людей світа”. Соціалісти-радикали констатували: “Європейський соціалізм мав уже змогу добре придивитися до дійсної практики комуністичної диктатури на Україні в Росії і тепер європейські соціалісти вже не дають себе обманути ніякій фарисейській пропаганді комуністів... Європейський соціалізм відвернувся взагалі від усякої думки про диктатуру. Навіть диктатура пролетаріату немає тепер кредиту серед більшості трудових мас Європи. Селянство і робітництво мало вже нагоду бачити на практиці і “пролетарську” диктатуру і буржуазно-фашистські диктатури (Греція, Італія, Іспанія). Трудові маси у своїй величезній більшості не хочуть ніякої диктатури над собою – ні одної особи, ні партії, ні класи...”.

22 лютого 1931 р., згідно з рішенням Екзекутиви, УСРП була прийнята до Соціалістичного трудового інтернаціоналу. Секретар цієї організації – Ф.Адлер висловив сподівання “на зєдинення українського соціалістичного руху на наших західних землях”. Зважаючи на позитивне для партії рішення Екзекутиви, “Громадський голос” оптимістично зауважував: “Ця одинока незалежна політична організація українських працюючих людей сіл та міст уже не тільки фактично, але й формально стала в одній лаві трудящих людей цілого світа, щоби разом з ними спільно змагати до перебудови капіталістичного ладу на соціалістичний

лад, в якому не буде визиску чужої праці ані політичного утиску”.

Вступивши до цієї організації УСРП наголошувала, що буде боротися за реалізацію трьох основоположних ідей:

1) боротьба за моральну справедливість (у цій ідеї “міститься ідея природних прав кожної людини, яких їй ніхто не має права відібрати, коли вона сповняє свої суспільні обов’язки”;

2) боротьба за рівне право для всіх. Нація повинна “статися суспільством рівноправних людей, товаришів”;

3) боротьба за загальне добро всіх членів нації, та її найкращий розвиток (за таких умов “соціалістичний рух не є... метою самою для себе, бо він згідно з основами нашої ідеології є лише засобом до перетворення загального добра цілого працюючого українського народу”).

Вступ УСРП до Соціалістичного робітничого інтернаціоналу позитивно оцінили інші українські соціалістичні політичні партії. Зокрема члени закордонної групи УСДРП наголосили, що “справа прийняття УСРП може тільки сприяти розвитку соціалістичного руху на українських землях під Польщею і буде зміцнювати вплив демократії й соціалізму між українською людністю...”.

25 липня 1931 р. у Відні (Австрія) розпочав роботу Соціалістичний робітничий інтернаціонал (742 делегати) під головуванням екс-голови Бельгійського уряду Е.Вандельвейде. “Це той Еміль Вандельвейде, професор університету в Брюсселі, який, будучи міністром Бельгії, не прийняв простягнутої руки Муссоліні при зустрічі з ним на одній дипломатичній конференції”, – зазначали учасники міжнародного форуму.

На конгрес прибули делегати УСРП (М. Стахів, М.Матчак, М.Вахнюк) та УСДРП (М. Добриловський, Ю.Добриловський, І.Мазепа, П. Феденко, О.Козловський) та ще 37-ми європейських партій (бл. 7 млн. членів). “Отож, коли при першій оснуванні Соціалістичного Інтернаціоналу були тільки групки прихильників визвольного руху працюючих людей, то тепер, по пів столітті, цей рух має за собою мільйонів організованих мас, котрі вже стоять на передодні здобуття більшості в передових європейських країнах, а вже сьогодні є силою, попри котру не можна перейти до дневного порядку”, – відзначали соціалісти-радикали.

Місце проведення Соціалістичного трудового конгресу – не випадкове, оскільки “це місто з абсолютною соціалістичною більшістю, в якому тут усі делегати почувалися як у себе в дома, – відзначали українські соціалісти-демократи. – Тут можна було наглядно побачити практичну роботу соціалістів у мільйонній громаді, в котрій соціалісти господарять через кільканадцять років для добра трудового народу...”.

Соціалістичний робітничий інтернаціонал (1931 р.) намагався вирішити декілька важливих питань, серед яких – господарська і політична криза в Німеччині; боротьба з фашистським рухом в Європі; розброєння провідних Європейських держав та СРСР; боротьба із безробіттям. “Усі ті справи, – писав Громадський голос, – були основно обговорювані так у комісіях, як і на

повних комісіях конгресу. Найдовшу дискусію викликала справа ревізії мирових договорів”.

Проти обговорення цих питань виступила делегація із Польщі (ППС), яка наполягала на зміні регламенту, проте “під напором величезної більшості конгресу вони мусили уступити”. Українська делегація тісно співпрацювала із німецькою соціалістичною партією Польщі та єврейською соціалістичною партією “Бунд”. “Створено комісію, – відзначали українці, – яка має виробити основи для практичної співпраці в обороні соціальних і національних прав працюючих народів, які представляли ці партії”.

Українська делегація взяла активну участь у дискусіях над політичними ухвалами Соціалістичного робітничого інтернаціоналу. Власне у цих документах “видячена справа конечности ревізії мирових договорів, оскільки вони є суперечні з правом самовизначення народів”. Також конгрес зобов’язав “всі партії до того, що крім тільки соціалісти в передових країнах здобудуть владу, мусять негайно приступити до ревізії мирових договорів, при чім мусить здійснене право самовизначення народів”.

Соціалісти–радикали відзначали епохальну значущість цих ухвал. “Трудовий Інтернаціонал є великою і міцною організацією, котра несе відповідальність за долю десятків мільйонів працюючих людей, а тому не може гратися в пусті “сильні” слова, – відзначали вони. – Таку забаву сильних слів можуть провадити тільки маленькі, за нікого і нізачо не відповідальні групи, які хочуть бути героями... слова. СТП, як сильна і відповідальна організація, може провадити тільки акцію, потрібну і корисну для світа праці”.

Суперечливі ухвали Соціалістичного Інтернаціоналу, зменшення реального впливу цієї організації на суспільно–політичні процеси у Європі зважаючи на зростання комуністичного та фашистського рухів на тлі невирішеності українського питання, привели, де–факто, до виходу УСРП із цієї міжнародної організації. Відмежування від світового соціалістичного руху привело до консолідації українських соціалістичних партій. 29–30 грудня 1934 р. у Львові відбувся з’їзд делегатів УСРП, УСДП, УСДРП, УПСР. Основна мета заходу – об’єднання соціалістичних сил. Перша українська соціалістична конференція завершилася ухваленням низки резолюцій та утворенням Українського соціалістичного блоку. У резолюціях, що здебільшого присвячувалася огляду міжнародної ситуації, зазначалося: “Панування диктатур у великій частині сучасної Європи спричиняє зріст мілітаризму в цілому світі та робить реальною загрозу нової світової війни. В разі вибуху світової війни українському народові загрожує небезпека стати об’єктом нових імперіалістичних планів. Конференція вважає, що єдиною гарантією справжнього визволення українського народу є всебічна гарантія українських сил незалежних від чужих чинників”.

Таким чином, українці Галичини та Наддніпрянщини взяли активну участь у роботі Соціалістичного робітничого інтернаціоналу. Незважаючи на нещадну критику цієї міжнародної організації у 1920–х рр., соціалісти–радикали на початку наступного десятиліття розпочали співпрацю із

європейськими соціалістами з метою ревізії міжнародних договорів, які суперечили праву народів на самовизначення. Ці проблеми, зокрема, обговорювалися на IV Соціалістичному трудовому інтернаціоналі, який, однак, не вирішив численних проблем українців розділених кордоном у політичній та національно–культурній сфері у Польській державі та СРСР.

Malec O., Institute of Ukrainian them I. Kripyakevicha NAS of Ukraine (Ukraine, Lviv), oleg-muravskiy@ukr.net

Entry of Ukrainian socialist–radical party to Socialistic working international

Activity of representatives of European political parties is analysed on IV congress of Socialistic working international (working conferences, final decisions and resolutions). It is accented on the features of entry of Ukrainian socialistic–radical party (USRP) to international organization, arguments of opponents and supporters of prelude of organization. The special attention is turned to work of Ukrainian delegation, in the complement of that the members of USRP and Ukrainian social democratic working party (USDRP) entered on emigration. Maintenance of performances of the Ukrainian representatives is exposed on an international forum, their attitude toward the main events of social and political and socio–economic life in Europe, events in Ukrainian Soviet Socialistic Republic (USSR), collaboration with Polish delegation (Polish socialistic party) and German socialistic party.

Keywords: Socialistic working international, Ukrainian political parties, socialism.

Малец А., соискатель, Институт украиноведения им. И. Крипякевича НАН Украины (Украина, Львов), oleg-muravskiy@ukr.net

Вступлення Української соціалістично–радикальної партії в Соціалістичний робітничий інтернаціонал

Проанализирована деятельность представителей европейских политических партий на IV конгрессе Социалистического рабочего интернационала (рабочие совещания, итоговые постановления и резолюции). Акцентировано на особенностях вступления Украинской социалистично–радикальной партии (УСРП) в международную организацию, аргументах противников и сторонников вступления в организацию. Особенное внимание обращено на работу украинской делегации, в состав которой входили члены УСРП и Украинской социал–демократической рабочей партии (УСДРП) на эмиграции. Раскрыто содержание выступлений украинских представителей на международном форуме, их отношения к главным событиям общественно–политической и социально–экономической жизни в Европе, событий в Украинской Советской Социалистической Республике (УССР), сотрудничество с польской делегацией (Польская социалистическая партия) и немецкой социалистической партией Польши.

Ключевые слова: Социалистический рабочий интернационал, украинские политические партии, социализм.

* * *

УДК 371.2(091)(477)“1917”

Мишчак І. М.

доктор історичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач науково–організаційного відділу,
Інститут законодавства Верховної Ради України
(Україна, Київ), myshchak@ukr.net

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ УКРАЇНСЬКИХ ГАЗЕТ 1917 РОКУ)

Здійснено аналіз газетних публікацій на початковому етапі Української революції (1917 р.). Визначено основні напрямки реформування системи освіти з метою підвищення її якості та наближення до практичних потреб народного господарства й державного управління.

Ключові слова: Українська революція, реформування, система освіти, школа, газета.

Лютнева революція 1917 року в Росії стала тією іскрою, яка запалила вогнище національно–культурного і державного відродження поневолених народів не лише Російської, а й Австро–Угорської імперій. Українці по обидва боки кордону сприйняли цей історичний шанс із